

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ШМОРГАЛЬ ВЛАДИСЛАВИ ВІКТОРІВНИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В
УКРАЇНІ»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 4 курсу

_____

(підпис)

В.В. Шморгаль

(ініціали, прізвище)

Групи БС-71а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____

(підпис)

В.В.Шморгаль

(ініціали та прізвище здобувача)

Керівник професор, д.е.н.

(посада, науковий ступінь)

_____

(підпис)

В.Г.Боронос

(ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК»

студентки
ШМОРГАЛЬ ВЛАДИСЛАВИ ВІКТОРІВНИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи – дослідження тенденцій розвитку ринку платіжних карток, виявлення проблем та перспектив його розвитку.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування ринку платіжних карток в Україні.

Об'єкт дослідження - ринок платіжних карток.

Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають на ринку платіжних карток.

Основний результат роботи – полягає у дослідженні тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні, визначенні перспектив його розвитку на основі виявлення ключових факторів, що здійснюють на нього вплив; результати роботи пройшли апробацію, а саме: публікація тез «Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні».

Ключові слова: платіжна картка, MasterCard International , Visa International, ринок платіжних карток

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 26 сторінках, з яких список використаних джерел із 45 найменувань. Робота містить 6 таблиць, 11 рисунків, а також 2 додатки.

Рік захисту роботи – 2021 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

док. ек. наук, професор

_____ Гриценко Л.Л.
(підпис) (ініціали, прізвище)

«21» січня 2021 рік

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
студентці 4 курсу групи БС-71а

Шморгаль Владислави Вікторівни
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ»
затверджена наказом по СумДУ № 0191-VI від « 19 » квітня 2021 року.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «07» червня 2021 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування ринку платіжних карток в Україні.
4. Об'єкт дослідження – ринок платіжних карток.
5. Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають на ринку платіжних карток.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах аналізу ринку платіжних

карток в Україні.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
1.	Теоретичні аспекти функціонування ринку платіжних карток в Україні	21.05.2021
2.	Аналіз тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні	28.05.2021
3.	Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні	02.06.2021

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра:

- розглянути теоретичні аспекти функціонування ринку платіжних карток в Україні;
- здійснити аналіз тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні;
- визначити перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Професор, д.е.н., В.Г. Боронос	21.01.2021	21.05.2021
2	Професор, д.е.н., В.Г. Боронос	21.01.2021	28.05.2021
3	Професор, д.е.н., В.Г. Боронос	21.01.2021	02.06.2021

9. Дата видачі завдання: «21» січня 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

В.Г.Боронос
(ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____
(підпис)

В.В.Шморгаль
(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Теоретичні аспекти функціонування ринку платіжних карток в Україні...	8
1.1 Економічний зміст поняття «платіжна карта».....	8
1.2 Класифікація платіжних карток та специфічні особливості роботи з ними.....	10
2 Аналіз тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні.....	16
2.1 Аналіз ринку платіжних карток в Україні за період 2015-2020 роки.....	22
3 Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні.....	26
Висновки	34
Список використаних джерел.....	36
Додаток А Етимологія поняття «платіжна карта».....	42
Додаток Б Прогнозування Основних показників розвитку ринку платіжних карток	46

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку ринку банківських послуг особливого значення набувають карткові платіжні технології, оскільки останнім часом все більше українців використовують безготівкову форму розрахунку, що пов'язано із ефективністю, надійністю та зручністю такого виду розрахунків. Розрахункові операції з використанням платіжних карток значно розширили асортимент банківських фінансових послуг та збільшили величину банківського прибутку, а також надали інформацію щодо споживчих переваг своїх клієнтів. Зокрема, центральний банк країни зацікавлений у зростанні обсягу безготівкових розрахунків з метою покращення моніторингу та регулювання потоків грошової маси всередині країни. Враховуючи всі переваги платіжних карток актуальним є дослідження тенденцій розвитку ринку платіжних карток, виявлення проблем та перспектив його розвитку.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування ринку платіжних карток в Україні.

Відповідно до мети були поставлені наступні завдання:

- розглянути теоретичні аспекти функціонування ринку платіжних карток в Україні;
- здійснити аналіз тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні;
- визначити перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є ринок платіжних карток.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що виникають на ринку платіжних карток.

Для забезпечення досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі використовувались наступні методи: групування й порівняння показників при здійсненні горизонтального й вертикального аналізу,

обчисленні величини відхилень за роками та побудові порівняльних аналітичних таблиць; аналізу та синтезу – для розкриття основ функціонування ринку платіжних карток; економічного аналізу, абстракції та порівняння – для здійснення прогнозних значень показників ринку платіжних карток; економіко-математичні методи – при дослідженні впливу економічних показників на розвиток ринку платіжних карток в Україні.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є закони України, нормативні документи НБУ, статистичні дані НБУ, навчальні посібники, наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, що стосуються дослідження ринку платіжних карток в Україні.

Основний результат роботи полягає у дослідженні тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні, визначенні перспектив його розвитку на основі виявлення ключових факторів, що здійснюють на нього вплив.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

1.1 Економічний зміст поняття «платіжна картка»

Сучасна популярність таких платіжних засобів як платіжна картка зумовлена декількома еволюційними факторами, до яких належить, насамперед, їх зручність та компактність, оскільки носити одну картку набагато краще ніж значні суми готівки; необхідність розвитку безготівкових розрахунків поряд із розвитком банківської системи країни та необхідність здійснення контролю за розрахунками.

Національний ринок платіжних карток почав розвиватись у 1994-1995 роки, коли невелика група банківських установ почала вивчати карткові технології, розробляти карткові проекти та здійснила випуск карток міжнародних платіжних систем MasterCard International і Visa International.

З метою чіткого розуміння сутності та значення платіжних карток виникає необхідність у сформуванні чіткого її визначення. Так, відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» існує поняття «електронний платіжний засіб», який трактують як «платіжний інструмент, що надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні йому грошові ресурси та здійснити їх переказ».

Також термін «платіжна картка» також визначається в Положенні про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, згідно якого «платіжна картка – це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для здійснення платіжних операцій з рахунку платника або банку, а також інших операцій, установлених договором».

Провівши аналіз наукової літератури щодо визначення поняття «платіжна картка» зазначимо, що існують наступні підходи (додаток А, табл. А.1):

– як пластикова картка, що емітована банківською установою з магнітною смугою або чіп-модулем, та призначена для отримання готівкових коштів та проведення оплати за товари та послуги в межах ліміту картки. Такої думки Пиріг О. С. [33];

– як персоніфікований платіжний інструмент, що надає держателю картки можливість здійснювати безготівковий розрахунок за товари, роботи чи послуги та отримувати готівкові кошти. Прихильниками даного підходу виступає Колодізев О. М. [20];

– як документ, що набуває форми пластикової картки та містить інформацію про залишки грошових коштів на рахунку та надає можливість його пред'явнику отримати готівку або ж здійснити безготівковий розрахунок за придбані товари та отримані послуги. Основоположниками даного підходу є Бланк І. А. [1], Борисов А. Б. [6];

– як ідентифікаційний засіб у формі пластикової картки, що містить інформацію про її держателя та за допомогою якого можливо здійснити переказ з рахунку держателя картки на рахунок іншої особи, отримати готівку або провести оплату за товари. Даний підхід є найбільш поширеним, зокрема так вважають Герасимович А. М. та Алексеєнко М.Д [1].

Отже, на основі вище перерахованих підходів можемо виділити основні елементи поняття «платіжна картка»:

- емітована банківською установою;
- зазвичай набуває форми пластикової картки з магнітною смугою або чіп-модулем;
- містить інформацію про держателя картки;
- можливість отримати готівку або здійснити переказ з картки на картку;

– можливість здійснити безготівковий розрахунок за товари та послуги.

На нашу думку, платіжна картка – це спеціальний ідентифікований засіб, що емітований банківською установою та набуває форми пластикової картки, яка містить інформацію про держателя картки, та надає останньому можливість здійснювати безготівковий розрахунок за товари чи послуги, отримувати готівку або проводити перекази грошових коштів.

Важливою є інформація про види платіжних карток, які пропонує банківська система країни, оскільки знання споживачів в даній сфері надають можливість обрати саме той продукт, який підходить до рівня доходів, стилю життя та потреб. Проте, на сьогодні не існує єдиної системи класифікації платіжних карток, що пояснюється тим, що з плином часу з'являються нові види платіжних карток, які відрізняються за функціональним призначенням, технічними характеристиками та ін., тому з метою узагальнення методичних підходів до класифікації платіжних карток проведемо аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених (додаток А, табл. А.2).

1.2 Класифікація платіжних карток та специфічні особливості роботи з ними

Провівши аналіз точок зору різних авторів зазначимо, що найпоширенішою класифікацією є виділення платіжних карток за характером використання (індивідуальні, корпоративні), за функціональним призначенням (кредитні, дебетові), за призначенням (ідентифікаційні, фінансові) та ін..

Залежно від того, яким методом нанесена на картку ідентифікаційна інформація про власника платіжні картки бувають ембосовані (інформація нанесена рельєфним шрифтом) та неембосовані (інформація випалюється). Зокрема на банківській картці зазначається наступна інформація: на

лицьовій стороні – ім'я власника, номер картки та термін її дії, символіка банку-емітента картки та платіжної системи, а також голограма, як один із засобів захисту від підробки; на зворотній стороні картки - місце для підпису власника картки та фотографія (залежно від виду картки), магнітна смуга.

За функціональним призначенням банківські картки поділяються на кредитні та дебетові. За допомогою кредитної картки власник може отримати кредит при розрахунку за товари чи послуги, вартість яких перевищує залишок на банківському рахунку, що прив'язаний до карт-рахунку. Даний кредит необхідно погасити протягом визначеного терміну часу, що можна здійснити за рахунок страхового депозиту, який вноситься на карт-рахунок при його відкритті або ж за рахунок грошових коштів, що вносить власник картки. Дебетова картка надає змогу власнику здійснити придбання товарів та послуг, одержувати готівку в банкоматах в межах тієї суми, що знаходиться на рахунку.

Кредитні та дебетові картки існують у двох видах – індивідуальні та корпоративні. Корпоративні картки видаються компаніям, з прив'язкою до рахунку організації та може бути оформлена лише на працівника. На даній картці можливо встановити ліміт, тоді власник картки розпоряджається лише певною сумою з рахунку компанії.

У рамках класифікації банківські картки можна розглядати відповідно до платіжних систем відповідно до яких відбувається їх обслуговування. Найбільш поширеними є картки VISA, MasterCard і American Express (AMEX). Зокрема у VISA виділяють два основних класи - це Classic і Gold; MasterCard –Standart і Gold, American Express – Master і Gold. Основна відмінність між підвидами даних карток полягає у величині внесеного страхового депозиту, та престижності користування тією чи іншою картою.

Ще одним видом карток, що набирають популярності є електронні картки, які присутні у багатьох платіжних системах, зокрема у VISA – це VISA Electron, у Master Card – Maestro. За допомогою даної картки можливо здійснити розрахунок за товари, роботи та послуги в торгових мережах, які

оснащені спеціальними електронними терміналами, а також отримати готівку в банкоматах.

Зважаючи на те, що популярність платіжних карток зростає, тому розглянемо переваги, які надаються власникам карток, банку-емітенту, сфері бізнесу, економіці та банківській системі в цілому (рис. 1.1).

Безумовно існують і недоліки у використанні платіжних карток, проте їх значно менше ніж переваг. Зокрема використання карткових технологій банками вимагає постійне оновлення технічного та програмного забезпечення, підготовку кадрів та ін.. Основними негативними наслідками для власників бізнесу є витрати на придбання обладнання для здійснення безготівкових розрахунків, витрати з обслуговування терміналів та пристроїв та навчання кадрів. Для держателів карток негативним моментом є понесення витрат у процесі користування даною картокою (оплата відсотків за кредит, комісійних витрат при кожній транзакції). Також не всі торгові мережі оснащені відповідним обладнанням, тому здійснити оплату за товари можливо за рахунок готівкових коштів. Ще одним недоліком є те, що безготівкові розрахунки поширені у великих населених пунктах, натомість у селах або селищах міського типу практично неможливо знайти можливість розрахунку платіжною картокою.

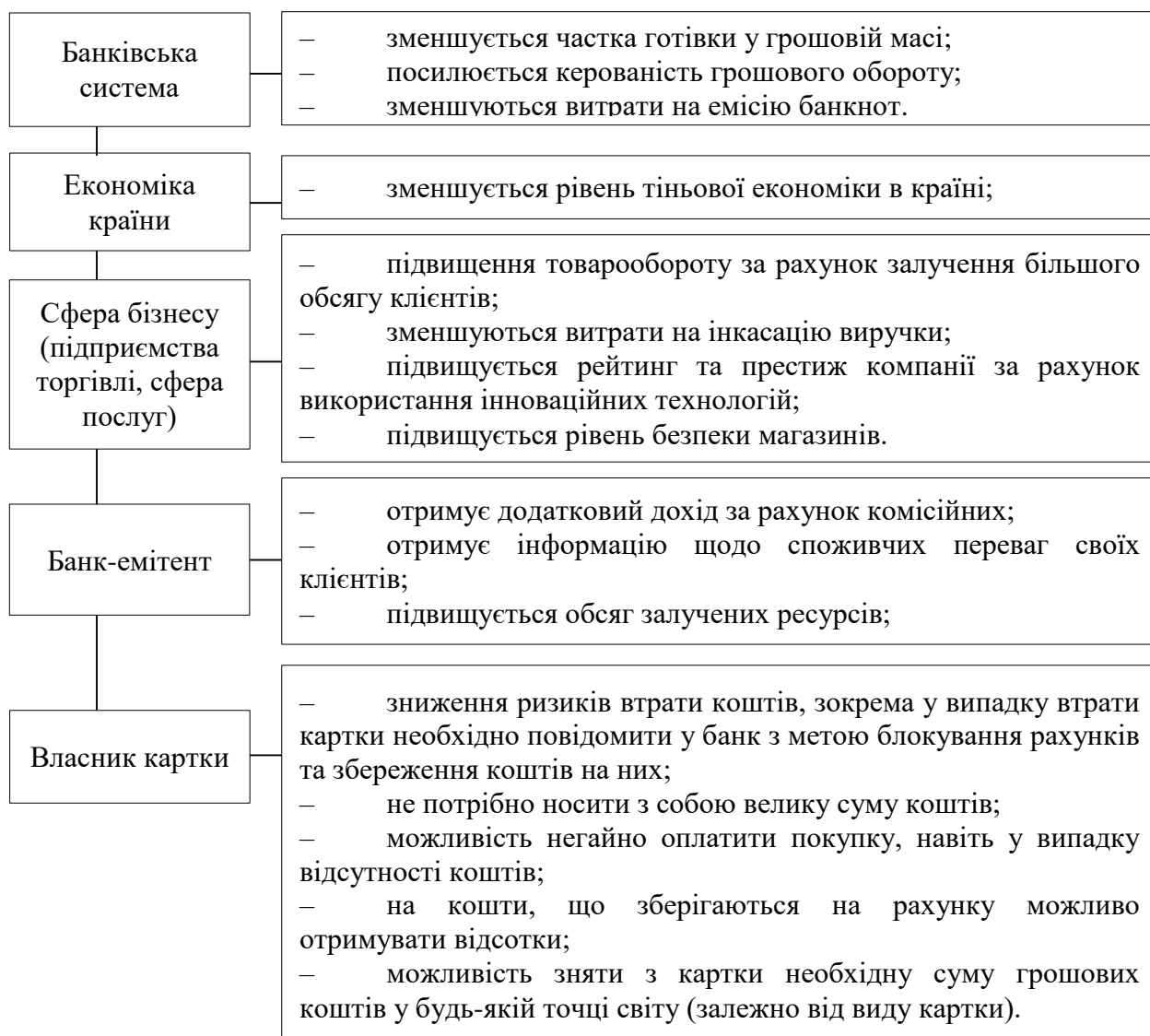

Рисунок 1.1 – Переваги карткових розрахунків для всіх учасників ринку платіжних карток (систематизовано автором)

Загальні засади регулювання емісії та проведення операцій з використанням платіжних карток здійснюється відповідно до ЗУ «Про Національний банк України» [37], ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [35], ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [38], Положення «Про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури» [39], Положення «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» [39] та ін..

У ЗУ «Про НБУ» визначено функції НБУ, деякі з них стосуються регулювання діяльності платіжних систем та систем розрахунків, а саме:

- Центральний банк визначає напрями розвитку електронних банківських технологій,
- забезпечує ефективне функціонування платіжних систем,
- контролює створення платіжних засобів;
- визначає порядок взаємодії між учасниками платіжної системи;
- здійснює видачу ліцензій небанківським фінансовим установам, що планують стати учасниками платіжної системи;
- здійснює реєстр платіжних систем;
- встановлює правила та стандарти безготівкових розрахунків [37].

Відповідно до ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [38] здійснюється функціонування систем розрахунків, проведення переказу коштів в межах країни, визначається порядок проведення нагляду за платіжними системами та форми (види) розрахунків, що можуть відкривати банківські установи та інші учасники платіжної системи. Згідно даного закону тільки банки можуть здійснювати емісію електронних платіжних засобів, які попередньо уклали договір з платіжною організацією певної платіжної системи.

Кабінет Міністрів України встановлює вимоги до юридичних осіб, які стосуються оплати за реалізовані ними товари споживачам з використанням електронних платіжних засобів. Контроль за дотримання даних вимог покладений на Державну податкову службу України. Забезпечення захисту прав власників електронних платіжних засобів здійснюється спеціальним уповноваженим органом виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів.

Положення про діяльність в Україні внутрішньодержавних і міжнародних платіжних систем було затверджено Правлінням НБУ, та в якому визначено порядок реєстрації НБУ договорів про участь у міжнародних платіжних системах, реєстрації та надання дозволу внутрішньодержавним небанківським установам на здійснення переказів

коштів та ін.. Також Правлінням НБУ було затверджено Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, в якому встановлено вимоги НБУ щодо емісії банківськими установами платіжних засобів та їх використання.

Таким чином, платіжна картка – це спеціальний ідентифікований засіб, що емітований банківською установою та набуває форми пластикової картки, яка містить інформацію про держателя картки, та надає останньому можливість здійснювати безготівковий розрахунок за товари чи послуги, отримувати готівку або проводити перекази грошових коштів. Вагомим рушієм розвитку банківської діяльності виступає впровадження високо інформаційних та технологічних карткових технологій, що буде основою ринку банківських послуг та сприятиме фінансовій стабільності та стійкості банківської системи в цілому.

2 АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз ринку платіжних карток в Україні за період 2015-2020 роки

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин національна банківська система зазнає змін. Незважаючи на те, що кількість банків зменшується у зв'язку з очищенням останньої з метою виключення неплатоспроможних банківських установ, відмічається тенденція до збільшення кількості клієнтів банків та відкритих ними рахунків. Така ситуація пов'язана з багатьма перевагами, зокрема для суб'єктів господарювання є необхідним відкриття рахунку та проведення безготівкових розрахунків з метою прозорості здійснення операцій, захисту власних коштів, нарахування заробітних плат працівникам та ін.. Нині майже кожна пересічна особа має платіжну картку та відкритий рахунок в банку, про що свідчать дані рис. 2.1.

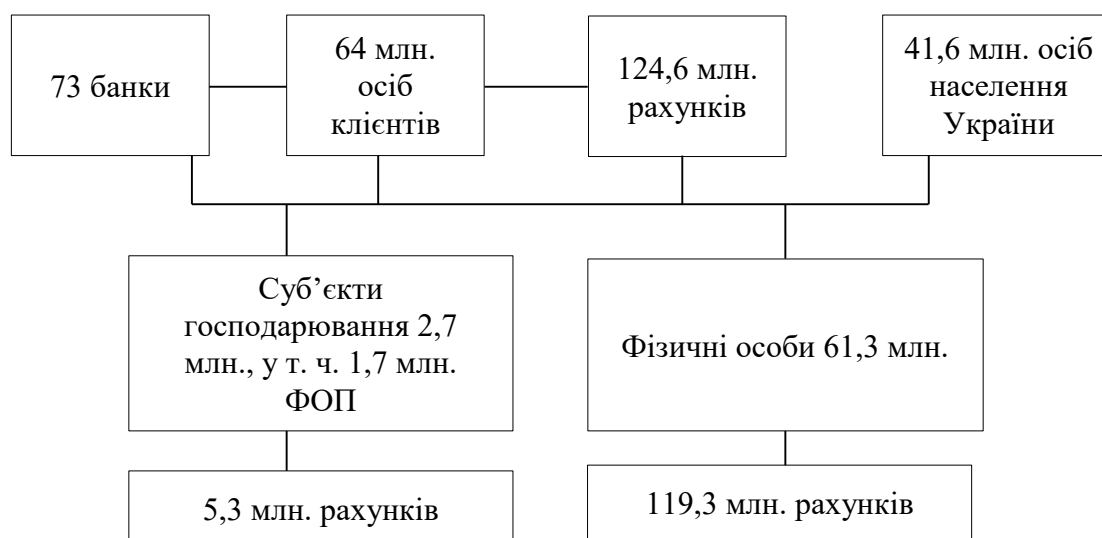

Рисунок 2.1 – Кількість клієнтів та рахунків в банках України у 2020 році [28]

Відповідно до даних, наведених на рис. 2.1 зазначимо, що на ринку банківських послуг функціонувало 73 банки, які обслуговували 64 млн. осіб клієнтів, якими, в свою чергу було відкрито 124,6 млн. рахунків, з них 5,3 млн. рахунків належать суб'єктам господарювання та 119,3 млн. рахунків – фізичним особам. Дана інформація вказує на те, що ринок банківських послуг розвивається, тому зумовлюється необхідність у ефективному функціонуванні ринку платіжних карток, який обслуговує безготівкові розрахунки, перекази, отримання готівки, кредитів та ін.. Отже, наступним кроком розглянемо динаміку кількості платіжних карток в Україні за період 2016-2020 роки (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості платіжних карток в Україні за період 2016-2020 роки, млн. шт. [28]

Провівши аналіз рис. 2.2, зазначимо, що загальна кількість емітованих платіжних карток збільшилась на 27,6 % та станом на кінець 2020 року склала 73,4 млн. шт.. Обсяг активних платіжних карток, за якими була здійснена хоч 1 операція за місяць склав у 2020 році 40,4 млн. шт., що на 4,2 % менше за показник попереднього періоду та на 24,7 % більше за показник 2016 року. Значний приріст спостерігається за кількістю безконтактних

платіжних карток, який за 2016-2020 роки склав 560 %, що пояснюється нарощенням популярності такого виду платіжних карток та спричиняє підвищення безготівкових операцій з їх використанням. Відповідно спостерігається тенденція до зменшення кількості платіжних карток з магнітною смугою до 26,1 млн. шт. у 2020 році, що на 19,4 % менше за показник 2019 року та на 6,5 % менше за показник 2016 року. Найбільшими банками-емітентами платіжних карток є АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЦАДБАНК» та АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК». У регіональному розрізі за кількістю платіжних карток та платіжних пристроїв для їхнього обслуговування домінують м. Київ, Дніпропетровська та Одеська області.

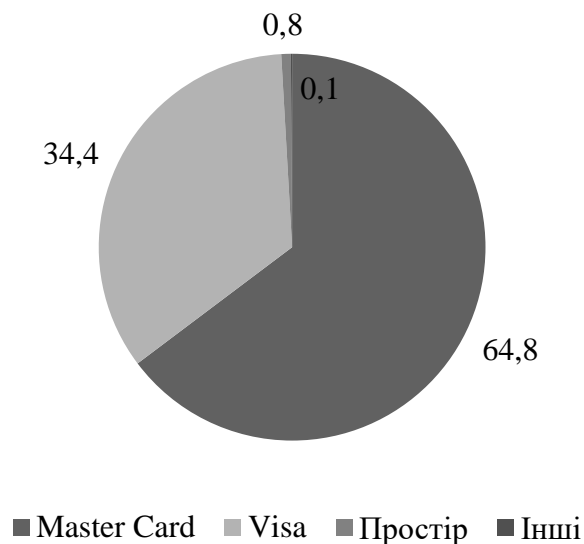

Рисунок 2.3 – Структура платіжних карток у розрізі карткових платіжних систем в Україні у 2020 році, %

У структурі платіжних карток у розрізі карткових платіжних систем в Україні переважають платіжні картки MasterCard – 64,8 %. Наступними за величиною питомої ваги є платіжні картки Visa – 34,4 %. Частка платіжних карток у картковій платіжній системі Простір складає 0,8 %.

Наступним кроком розглянемо розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток за їх сумою та кількістю (рис. 2.4).

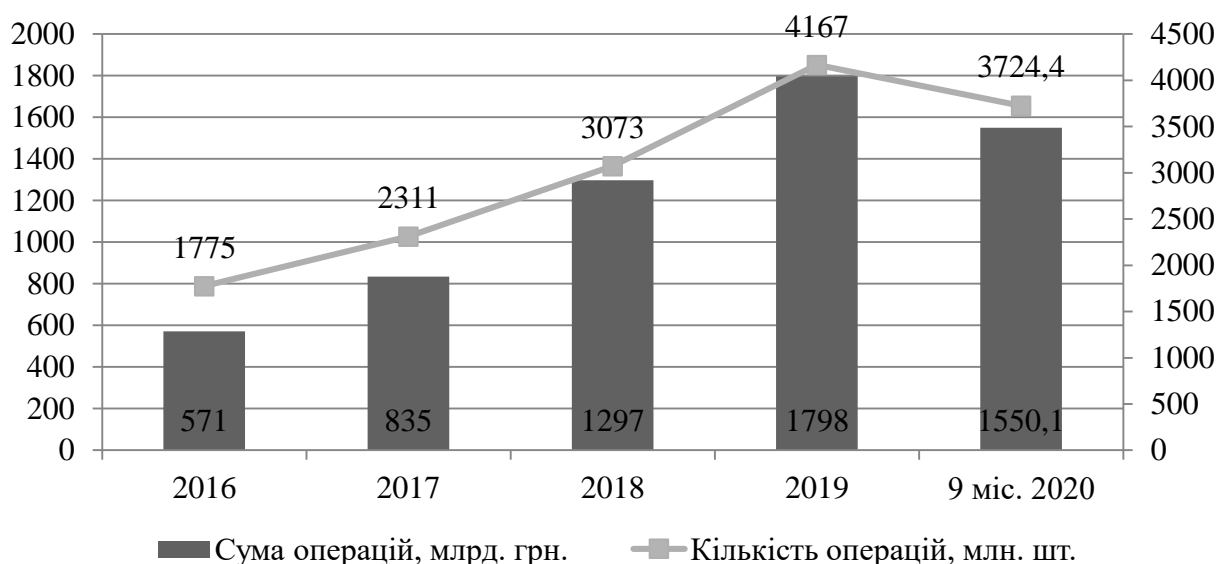

Рисунок 2.4 – Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток в Україні [28]

Сума безготівкових операцій з використанням платіжних карток має сталу тенденцію до збільшення з 571 млрд. грн. у 2016 році до 1798 млрд. грн. у 2019 році, та за 9 міс. 2020 року її величина склала – 1550,1 млрд. грн.. Аналогічну динаміку має кількість безготівкових операцій, яка збільшується на 134,8 % та у 2019 році становить 4167 млн. шт., та наступного періоду їх обсяг склав 3724,4 млн. шт. за 9 міс. 2020 року. Тобто, відмічається тенденція до збільшення безготівкових розрахунків, що пов'язано з карантинними обмеженнями, у зв'язку з пандемією, яка виникла у 2020 році.

Відповідно до даних, наведених на рис. 2.5, станом на кінець 2020 року структура суми операцій з використанням платіжних карток була наступною: перекази з картки на картку склали 42,4 % від загальної суми, на розрахунки з використанням платіжних терміналів припадає 26,9 %, операції у мережі Інтернет займають 26,9 % від загального обсягу та операції у пристроях самообслуговування склали 1,3 %.

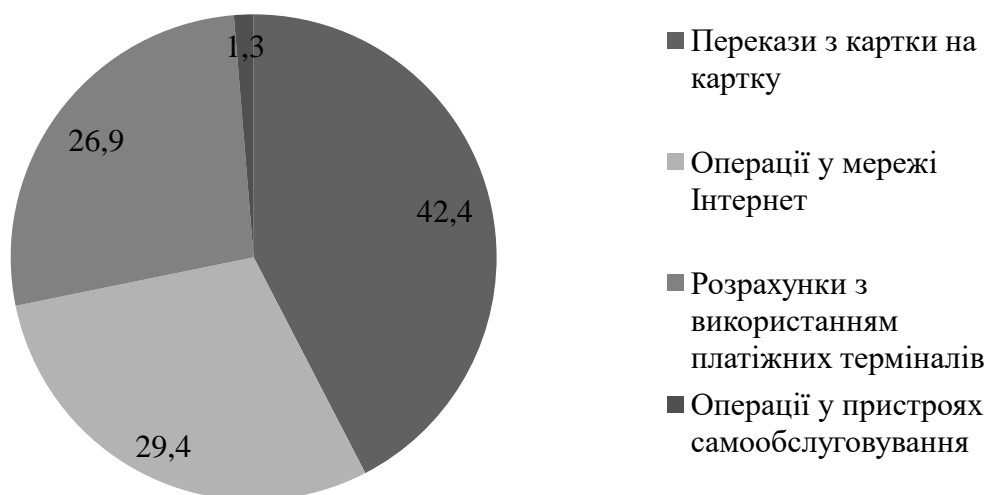

Рисунок 2.5 - Структура суми операцій з використанням платіжних карток за 2020 рік, %

Як свідчать дані рис. 2.6, структура кількості операцій з використанням платіжних карток станом на кінець 2020 року була наступною: основну частку склали розрахунки з використанням платіжних терміналів – 50,2 % від загальної кількості, другими за величиною питомої ваги були операції у мережі Інтернет, на які припадає 36,3 %, перекази з картки на картку займають 12,3 % та операції у пристроях самообслуговування склали 1,2 %.

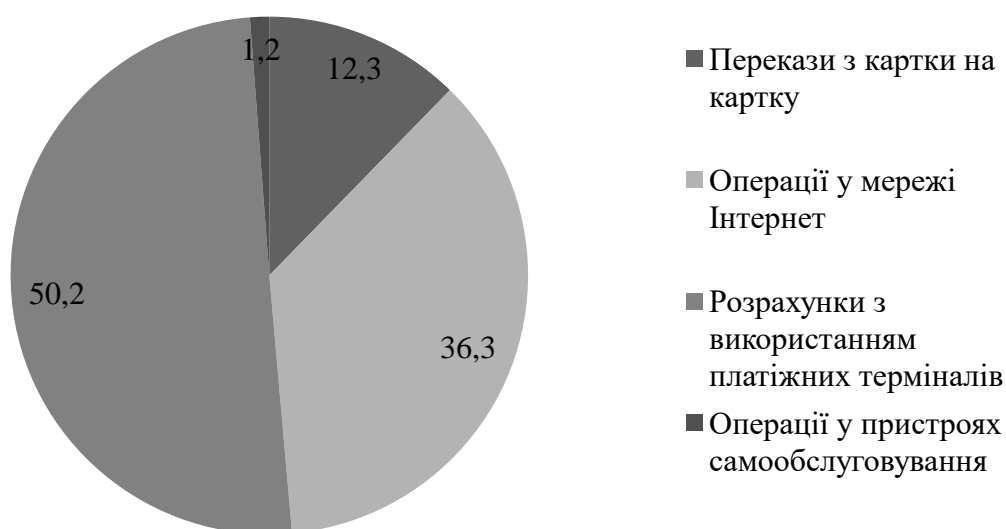

Рисунок 2.6 - Структура кількості операцій з використанням платіжних карток за 2020 рік, %

Розвиток ринку платіжних карток залежить від його платіжної інфраструктури, склад якої представлений на рис. 2.7.

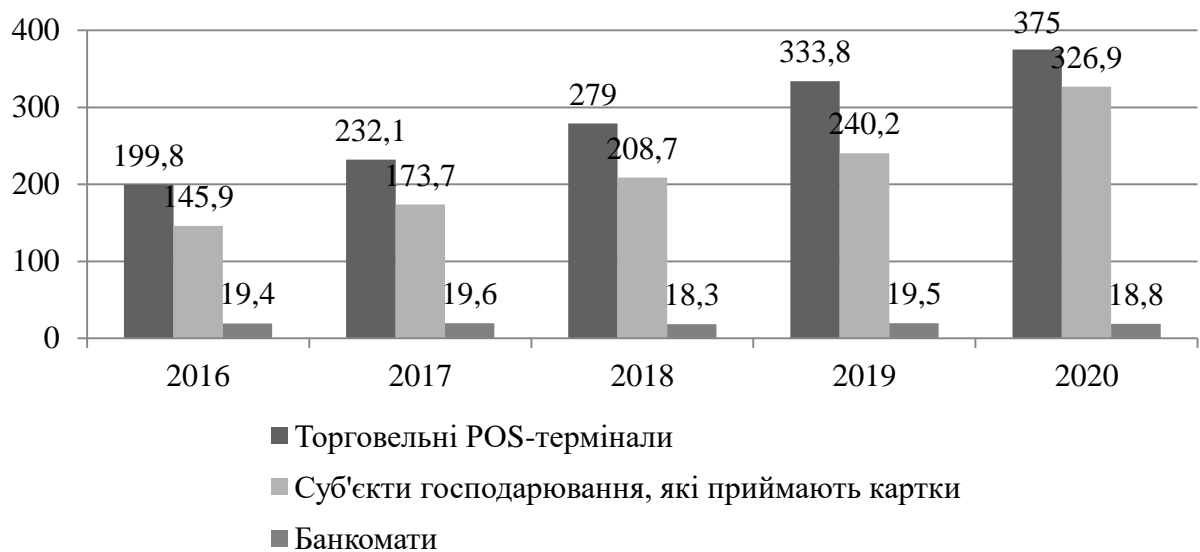

Рисунок 2.7 – Платіжна інфраструктура ринку платіжних карток в Україні за період 2016-2020 роки, млн. шт. [28]

Як свідчать дані рис. 2.7, платіжна інфраструктура ринку платіжних карток стабільно розширюється. Так, основну частку займають торговельні POS-термінали, абсолютна кількість яких збільшується з 199,8 млн. шт. у 2016 році до 375 млн. шт. у 2020 році, що у відносному вираженні становить 87,7 %. Водночас понад 85% від усіх торговельних POS-терміналів забезпечують безконтактну оплату. Кількість суб'єктів господарювання, які приймають картки склала у 2020 році 326,9 млн. шт., що на 124,1 % більше за показник 2016 року та на 36,1 % більше за показник 2019 року. Зазначимо, що спостерігається розширення безконтактної платіжної інфраструктури, що було зумовлено популяризацією таких інноваційних сервісів як Apple Pay та Google Pay, що розпочали свою роботу в Україні. Наразі майже 79,4% торговельних POS-терміналів в Україні забезпечують можливість здійснення безконтактної оплати.

Про активний розвиток ринку платіжних карток свідчить позитивна тенденція до збільшення кількості платіжних терміналів на 1 млн. населення

з 5,2 тис. шт. у 2016 році до 9,4 тис. шт. у 2020 році, тобто темп приросту склав 80,7 % (рис. 2.8).

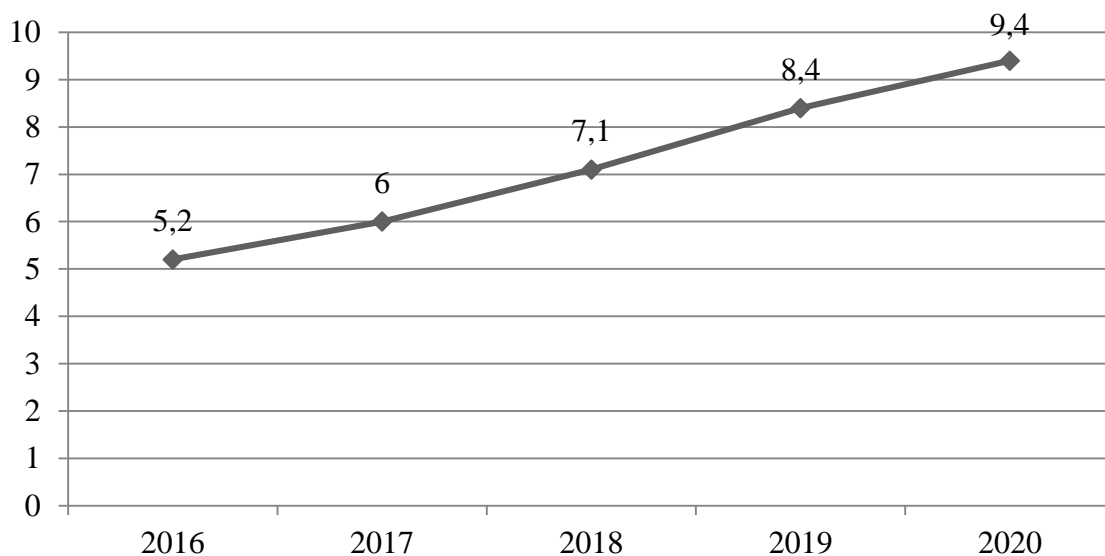

Рисунок 2.8 – Кількість платіжних терміналів на 1 млн. населення в Україні за період 2016-2020 роки, тис. шт. [28]

Наступним кроком проведемо прогнозування основного показника ринку платіжних карток – кількість активних платіжних карток, що здійснюється з метою оцінки потенціалу та перспектив даного ринку.

2.2 Аналіз основного показника ринку платіжних карток

Прогнозування здійснюється на основі аналітичного вирівнювання, яке полягає у заміні фактичних значень показника на теоретичні, які розраховуються з використанням математичного рівняння прямої чи кривої методом найменших квадратів.

Вирівнювання рядів динаміки показника обсягу активних платіжних карток здійснюється на основі рівняння прямої лінії:

$$Y = a + b * t \quad (2.1)$$

де Y – теоретичні значення;

a і b - коефіцієнти регресії;

t - період часу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка!**
Источник ссылки не найден.].

Таким чином, виникає необхідність у пошуку невідомих параметрів «а» і «b». Параметр «а» - визначає теоретичне значення величини наданих кредитів, параметр «b» - їх середньорічний приріст. Оскільки маємо 2 невідомих параметри, то вважаємо за потрібне вирішити систему рівнянь:

$$\begin{cases} n * a + b * \sum t = \sum y \\ a * \sum t + b * \sum t^2 = \sum t * y \end{cases} \quad (2.2)$$

де n – кількість років [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

За допомогою математичних перетворень отримаємо формули, вирішивши які знайдемо невідомі параметри:

$$a = \frac{\sum Y}{n} \quad (2.3)$$

$$b = \frac{\sum Y * t}{\sum t^2} \quad (2.4)$$

Отже, результати вирівнювання динаміки обсягу активних платіжних карток наведемо в додатку Б.

На основі даних додатку Б (таблиця Б.1) нами були розраховані параметри для побудови рівняння прямої:

$$a = \frac{186,8}{5} = 37,4$$

$$b = \frac{23,3}{10} = 2,3$$

Отже, рівняння має наступний вигляд:

$$Y = 37,4 + 2,3 t \quad (2.5)$$

Відповідно рівняння (2.5) зазначимо, що величина активних карток в Україні в середньому зростає на 2,3 млн. шт. щорічно.

Зобразимо графічно результати фактичних та теоретичних значень величини активних платіжних карток на рис. 2.9.

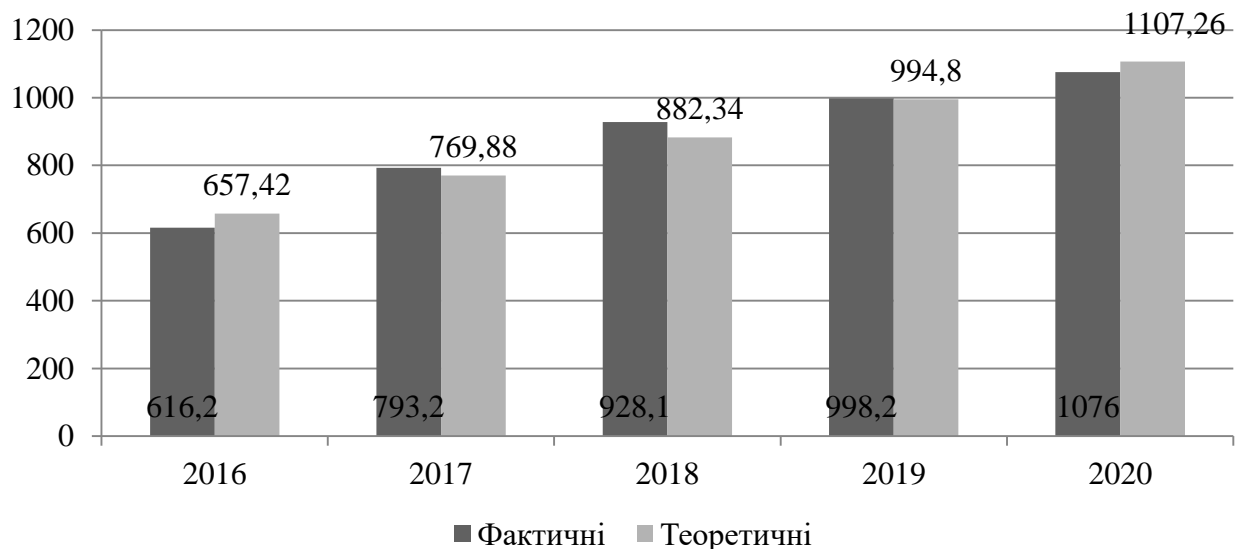

Рисунок 2.9 – Динаміка фактичних та теоретичних значень активних платіжних карток в Україні за 2016-2020 роки, млн. грн.

Наступним кроком, шляхом підстановки в отримані рівняння значення часового періоду, отримаємо прогнозне значення обсягу активних платіжних карток на 2021-2023 роки (рис. 2.10).

Відповідно до проведених розрахунків, зазначимо, що ринок платіжних карток має перспективи до розвитку, так як кількість активних платіжних карток в динаміці збільшуватиметься, що спричинятиме підвищення частки безготівкових розрахунків.

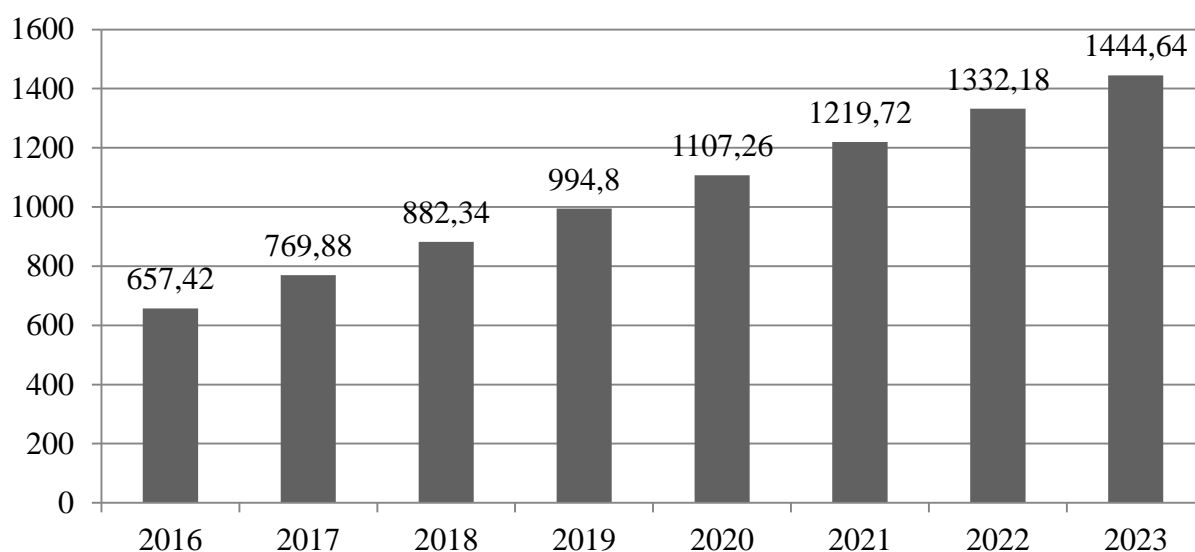

Рисунок 2.10 - Динаміка прогнозних значень величини активних платіжних карток в Україні за 2016-2023 роки, млн. грн.

Таким чином, ринок платіжних карток активно розвивається протягом 2016-2020 років, зокрема підвищується кількість та сума безготівкових операцій з використанням платіжних карток. У тому числі збільшується загальний обсяг емітованих та активних платіжних карток. Набуває популярності безконтактний вид оплати, що відповідно зумовлює збільшення кількості даного виду карток. Події 2020 року, а саме пандемія пришвидшила зміни в платіжних звичках громадян у бік безготівкових розрахунків, зокрема в Інтернеті, тобто попитом все більше користуються безготівкові платежі та послуги електронної комерції.

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

3.1 Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні

Для оцінки та формування ключових перспектив розвитку ринку платіжних карток України побудуємо економетричну модель із використанням кореляційно-регресійного аналізу.

На першому кроці представимо масив вхідних змінних та їх умовні позначення представлено в наступній таблиці (табл. 3.1). Як бачимо, всього в дослідженні бере участь тринадцять незалежних змінних (x1-x13) та дві залежні змінні – Y1 та Y2. Варто відзначити, що до попередніх показників, які безпосередньо характеризують рівень розвитку ринку платіжних карток України, було додано п'ять нових макроекономічних показників: роздрібний товарооборот підприємства, середня заробітна плата, рівень зайнятості, індекс споживчих цін та кількість діючих банків (x1-x5). Даний набір показників обумовлений їх безумовною важливістю під час формування вітчизняного ринку платіжних карток.

Таблиця 3.1 – Масив вхідних даних, які використовуються в дослідженні (складено автором)

Умовне позначення показника	Назва показника	Одиниці вимірювання показника
x1	Роздрібний товарооборот підприємства	млн. грн.
x2	Середня заробітна плата	грн.
x3	Рівень зайнятості	% до населення (15-70 р.)
x4	Індекс споживчих цін	%
x5	Кількість діючих банків	од.
x6	Торговельні POS-термінали	млн. шт.
x7	Суб'єкти господарювання, які приймають картки	млн. шт.
x8	Банкомати	млн. шт.

Продовження таблиці 3.1

Умовне позначення показника	Назва показника	Одиниці вимірювання показника
x9	Кількість платіжних терміналів на 1 млн. населення	тис. шт.
x10	Загальна кількість емітованих платіжних карток в обігу	од.
x11	Активні платіжні картки	млн. шт.
x12	Безконтактні платіжні картки	млн. шт.
x13	Платіжні картки з магнітною смугою	млн. шт.
Y1	Сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток	млрд. грн.
Y2	Кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток	млн. шт.

На наступному кроці побудуємо кореляційну матрицю (табл. 3.2), яка дозволяє простежити тісноту (щільність) та напрям лінійного зв'язку між досліджуваними показниками. В даному випадку для фільтрації вхідних змінних (відбору найбільш релевантних показників) відбуватиметься саме за допомогою кореляційного аналізу.

В основу кореляційної матриці покладено розрахунок коефіцієнтів парної кореляції (r), значення якого знаходиться в межах від -1 до +1, та розрахунок якого відбувається за наступною формулою (3.1):

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} \quad (3.1)$$

Таблиця 3.2 – Кореляційна матриця між показниками

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12	x13	Y1	Y2
x1	1,00	1,00	0,37	-0,92	-0,94	0,99	0,95	-0,38	0,99	0,90	0,93	0,92	0,14	0,93	0,94
x2	1,00	1,00	0,41	-0,92	-0,94	0,99	0,94	-0,37	0,99	0,90	0,94	0,91	0,18	0,94	0,95
x3	0,37	0,41	1,00	-0,19	-0,40	0,36	0,12	0,00	0,36	0,24	0,64	0,18	0,96	0,69	0,66
x4	-0,92	-0,92	-0,19	1,00	0,73	-0,96	-0,98	0,37	-0,96	-0,95	-0,82	-0,99	0,06	-0,80	-0,82
x5	-0,94	-0,94	-0,40	0,73	1,00	-0,88	-0,81	0,40	-0,88	-0,73	-0,87	-0,73	-0,23	-0,89	-0,88
x6	0,99	0,99	0,36	-0,96	-0,88	1,00	0,97	-0,34	1,00	0,95	0,93	0,96	0,12	0,42	0,93

Продовження таблиці 3.2

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12	x13	Y1	Y2
x7	0,95	0,94	0,12	-0,98	-0,81	0,97	1,00	-0,39	0,97	0,94	0,82	0,98	-0,13	0,79	0,81
x8	-0,38	-0,37	0,00	0,37	0,40	-0,34	-0,39	1,00	-0,34	-0,07	-0,15	-0,23	-0,02	-0,28	-0,94
x9	0,99	0,99	0,36	-0,96	-0,88	1,00	0,97	-0,34	1,00	0,95	0,93	0,96	0,11	0,92	0,93
x10	0,90	0,90	0,24	-0,95	-0,73	0,95	0,94	-0,07	0,95	1,00	0,87	0,99	-0,04	0,81	0,84
x11	0,93	0,94	0,64	-0,82	-0,87	0,93	0,82	-0,15	0,93	0,87	1,00	0,84	0,41	0,99	0,99
x12	0,92	0,91	0,18	-0,99	-0,73	0,96	0,98	-0,23	0,96	0,99	0,84	1,00	-0,09	0,80	0,82
x13	0,14	0,18	0,96	0,06	-0,23	0,12	-0,13	-0,02	0,11	-0,04	0,41	-0,09	1,00	0,49	0,45
Y1	0,93	0,94	0,69	-0,80	-0,89	0,42	0,79	-0,28	0,92	0,81	0,99	0,80	0,49	1,00	1,00
Y2	0,94	0,95	0,66	-0,82	-0,88	0,93	0,81	-0,94	0,23	0,84	0,99	0,82	0,45	1,00	1,00

Отримані результати кореляційного аналізу дозволяють стверджувати, що тісний лінійний статистично значимий зв'язок між досліджуваними незалежними та залежними показниками існує з такими змінними: роздрібний товарооборот підприємства, середня заробітна плата, кількість діючих банків, торговельні POS-термінали, кількість платіжних терміналів на 1 млн. населення, активні платіжні картки та банкомати підтверджують отримані результати щодо лінійності та наявності зв'язку і діаграми розсіювання, що наведені на рисунку 3.1.

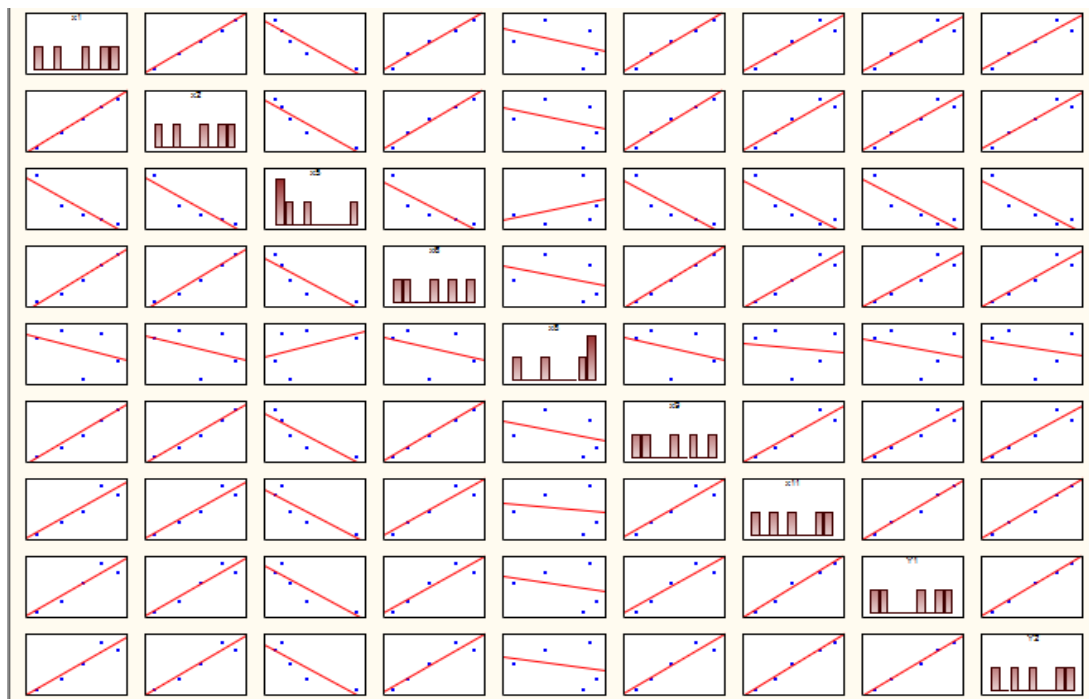

Рисунок 3.1 – Діаграма розсіювання

На наступному кроці побудуємо чотири лінійні багатофакторні регресійні моделі, що дозволяють виявити зміну середнього рівня результативної ознаки залежно від зміни факторної. Для цього побудуємо окремі моделі для показників суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток та кількості операцій, проведених за допомогою платіжних карток. В якості залежних змінних використаємо саме ті показники, які були відібрані за допомогою кореляційного аналізу. Оскільки вони представляють два напрямки: макроекономічний та ринок платіжних карток, тому моделі будуватимуться окремо для кожної групи показників.

В математичному вираженні такі рівняння матимуть наступний вигляд (3.2):

$$y = b_0 + bx + e \quad (3.2)$$

де b_0, b – коефіцієнти (параметри) моделі;

e – випадкова величина, похибка.

Результати регресійного моделювання для залежної змінної суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток, представимо у вигляді наступних таблиць (табл. 3.3, 3.4).

Таблиця 3.3 – Результати регресії для змінних роздрібний товарооборот підприємства (x_1), середня заробітна плата (x_2), кількість діючих банків (x_5) та суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток (Y_1)

Змінна	Регресійний параметр	t-критерій	P-рівень
x_0	4905,79	12,57	0,05
x_1	-9,7	-19,40	0,03
x_2	10,45	21,13	0,03
x_5	-0,19	-3,9	0,16
$R^2=0,99$			
$F=1141,2; p\text{-рівень}=0,02$			

Таблиця 3.4 – Результати кількості платіжних терміналів на 1 млн. населення (x_9), активні платіжні картки (x_{11}) та суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток (Y_1)

Змінна	Регресійний параметр	t-критерій	P-рівень
x_0	-3452,80	-3,77	0,06
x_9	0,0005	0,00	0,99
x_{11}	0,98	3,08	0,09
$R^2=0,97$			
$F=35,779$; p-рівень=0,02			

Одержані регресійні рівняння мають наступний вигляд (3.3, 3.4).

$$Y_1 = 4905,79 - 9,7x_1 + 10,45x_2 - 0,19x_5, \quad (3.3)$$

$$Y_2 = -3452,80 + 0,0005x_9 + 0,98x_{11}. \quad (3.4)$$

Охарактеризуємо отримані результати та характер функціонального зв'язку між змінними:

- зі збільшенням роздрібного товарообороту підприємства на 1 млн. грн. сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток зменшиться на 9,7 млн. грн.;
- зі збільшенням середньої заробітної плати на 1 грн. сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток збільшиться на 10,45 млн. грн.;
- зі збільшенням кількості діючих банків на 1 сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток зменшиться на 0,19 млн. грн.;
- зі збільшенням кількості платіжних терміналів на 1 млн. населення на 1 сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток збільшиться на 0,0005 млн. грн.;
- зі збільшенням кількості активних платіжних карток на 1 млн. шт. сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток збільшиться на 0,98 млн. грн.

Проаналізуємо результати регресійного моделювання для групи незалежних змінних із залежною змінною кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток (табл. 3.5, 3.6).

Таблиця 3.5 – Результати регресії для змінних роздрібний товарооборот підприємства (x_1), середня заробітна плата (x_2), кількість діючих банків (x_5) та кількості операцій, проведених за допомогою платіжних карток (Y_2)

Змінна	Регресійний параметр	t-критерій	P-рівень
x_0	8705,61	5,50	0,11
x_1	-9,12	-8,77	0,07
x_2	9,96	9,68	0,07
x_5	-0,11	-1,03	0,49
$R^2=0,99$			
$F=263,18$; p -рівень=0,04			

Таблиця 3.6 – Результати регресії для змінних торговельні POS-термінали (x_6), банкомати (x_8), активні платіжні картки (x_{11}) та кількості операцій, проведених за допомогою платіжних карток (Y_2)

Змінна	Регресійний параметр	t-критерій	P-рівень
x_0	-2465,30	-4,09	0,15
x_6	-0,16	-3,06	0,20
x_8	-0,13	-6,47	0,10
x_{11}	1,13	22,34	0,03
$R^2=0,99$			
$F=1323,8$; p -рівень=0,02			

Одержані регресійні рівняння мають наступний вигляд (3.5, 3.6).

$$Y_1 = 8705,61 - 9,12x_1 + 9,96x_2 - 0,11x_5, \quad (3.5)$$

$$Y_2 = -2465,30 - 0,16x_6 - 0,13x_8 + 1,13x_{11}. \quad (3.6)$$

Охарактеризуємо отримані результати та характер функціонального зв'язку між змінними:

– зі збільшенням роздрібного товарообороту підприємства на 1 млн. грн. кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток зменшиться на 9,12 млн. шт.;

- зі збільшенням середньої заробітної плати на 1 грн. кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток збільшиться на 9,96 млн. шт.;
- зі збільшенням кількості діючих банків на 1 кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток зменшиться на 0,11 млн. шт.;
- зі збільшенням кількості торговельних POS-терміналів на 1 млн. шт. кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток, зменшиться на 0,16 млн. шт.;
- зі збільшенням кількості банкоматів на 1 млн. шт. кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток, зменшиться на 0,13 млн. шт.;
- зі збільшенням кількості активних платіжних карток на 1 млн. шт. кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток, збільшиться на 1,13 млн. шт.

Як бачимо, результати обох моделей є статистично значимими, коефіцієнти детермінації вище ніж 0,9, що свідчить про адекватність одержаних розрахунків.

Таким чином, шляхом використання кореляційно-регресійного аналізу було побудовано економетричні моделі, які дозволили виділити найбільш релевантні змінні та формалізувати функціональні зв'язки між ними. Всього в дослідженні взяло участь тринадцять незалежних і дві залежні змінні. Частина незалежних змінних описує макроекономічний розвиток країни, а частина – рівень розвитку ринку платіжних карток. В якості залежних змінних розглядались сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток та кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток. Отримані параметри регресійних рівнянь свідчать про те, що ріст обох залежних змінних не залежить від роздрібного товарообороту підприємств, кількості діючих банків, кількості торговельних POS-терміналів та банкоматів. Позитивно на значення суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток та кількості операцій, проведених за допомогою платіжних

карток впливають ріст середньої заробітної плати та кількість активних платіжних карток.

ВИСНОВКИ

Платіжна картка – це спеціальний ідентифікований засіб, що емітований банківською установою та набуває форми пластикової картки, яка містить інформацію про держателя картки, та надає останньому можливість здійснювати безготівковий розрахунок за товари чи послуги, отримувати готівку або проводити перекази грошових коштів. Вагомим рушієм розвитку банківської діяльності виступає впровадження високо інформаційних та технологічних карткових технологій, що буде основою ринку банківських послуг та сприятиме фінансовій стабільності та стійкості банківської системи в цілому.

Карткові розрахунки мають переваги для всіх учасників ринку платіжних карток, зокрема для банківської системи - зменшується частка готівки у грошовій масі та посилюється керованість грошового обороту; для сфери бізнесу – підвищується товарооборот за рахунок залучення більшого обсягу клієнтів, підвищується рівень безпеки магазинів та їх рейтинг за рахунок використання інноваційних технологій; для банку-емітента – отримує додатковий дохід за рахунок комісійних та зростає обсяг залучених ресурсів; для власника картки – знижується ризик втрати коштів, можливість негайно здійснити оплату за покупку, навіть у випадку втрати коштів, можливість зняти з картки необхідну суму грошових коштів у будь-якій точці світу.

Провівши аналіз тенденцій розвитку ринку платіжних карток зазначимо, що останній активно розвивається протягом 2016-2020 років, зокрема підвищується кількість та сума безготівкових операцій з використанням платіжних карток. У тому числі збільшується загальний обсяг емітованих та активних платіжних карток. Набуває популярності безконтактний вид оплати, що відповідно зумовлює збільшення кількості даного виду карток. Події 2020 року, а саме пандемія пришвидшила зміни в

платіжних звичках громадян у бік безготівкових розрахунків, зокрема в Інтернеті, тобто попитом все більше користуються безготівкові платежі та послуги електронної комерції.

Шляхом використання кореляційно-регресійного аналізу було побудовано економетричні моделі, які дозволили виділити найбільш релевантні змінні та формалізувати функціональні зв'язки між ними. Всього в дослідженні взяло участь тринадцять незалежних і дві залежні змінні. Частина незалежних змінних описує макроекономічний розвиток країни, а частина – рівень розвитку ринку платіжних карток. В якості залежних змінних розглядались сума операцій, проведених за допомогою платіжних карток та кількість операцій, проведених за допомогою платіжних карток. Отримані параметри регресійних рівнянь свідчать про те, що ріст обох залежних змінних не залежить від роздрібного товарообороту підприємств, кількості діючих банків, кількості торговельних POS-терміналів та банкоматів. Позитивно на значення суми операцій, проведених за допомогою платіжних карток та кількості операцій, проведених за допомогою платіжних карток впливають ріст середньої заробітної плати та кількість активних платіжних карток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аграмчук Л. А. Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 22. 2018. С. 739 – 742.
2. Азізова К. М. Загальна характеристика банківських операцій з платіжними картками. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Гроші, фінанси і кредит. Випуск 5 (05). 2016. С. 254-257.
3. Копилюк О.І. Аналіз банківської діяльності : навчальний посібник / О.І. Копилюк, О.М. Музичка. - Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. - 416 с.
4. Батракова Т. І. Сучасний стан готівкового обігу та проблеми безготівкових розрахунків в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 2. С. 5-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_4
5. Матвеев В., Гайдаржийська О., Задорожна А. Дослідження теоретичних аспектів організації та здійснення безготівкових розрахунків. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 863–866.
6. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва: Книжный мир, 2009. 860 с.
7. Бублик Є. О. Ринок платіжних карток в Україні: перспективи та обмеження розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 3. С. 51-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2016_3_6
8. Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkivpozitivno-vplivaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv> (дата звернення: 15.02.2020)
9. Гриліцька А. В. Особливості обліку та контролю готівкових і безготівкових розрахунків: теоретичний аспект. *Східна Європа: економіка,*

бізнес та управління. 2020. Вип. 1. С. 245-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sxeebu_2020_1_38

10. Гудзь Ю. Ф. Сучасні кризові явища в банківській системі України та шляхи їх подолання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 17(1). С. 81-86. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17\(1\)__20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17(1)__20)

11. Гура О. Л. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_5_28

12. Євдокімова М. О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15(1). С. 106-110. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_15\(1\)__25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_15(1)__25)

13. Єлезаров О. П. Сутність та розвиток безготівкових розрахунків в Україні. *Право та державне управління*. 2014. № 4. С. 35-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2014_4_10

14. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.

15. Віднійчук-Вірван Л.А. Платіжні системи : навчальний посібник. Львів : Магнолія плюс, 2017. 190 с.

16. Чайковський Я.І. Платіжні системи : навчальний посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2016. 210 с.

17. Карпенко В. В. Потенційні можливості розвитку банківської системи України в аспекті удосконалення системи електронного адміністрування з податку на додану вартість. *Вісник ХНАУ*. Серія : Економічні науки. 2017. № 2. С. 179-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2017_2_21

18. Поляниця О.В. Особливості розвитку електронних платіжних систем в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 7. С. 116–120.

19. Кравець В.М. Розвиток платіжних систем в Україні та новітні форми розрахунків. Вісник НБУ. 2016. С. 45–47.
20. Колодізєв О. М. Шахрайство із платіжними картками: сучасний стан і заходи протидії. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 315-321. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_3_45
21. Коць О. О., Гоменюк В. В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 671–678.
22. Коробова Г.Г. Банковское дело: ученик. Москва: Экономистъ, 2006. 766 с.
23. Легкоступ І. І. Ринок платіжних карток: стан, проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Економіка. 2019. Вип. 809. С. 63-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_es_2019_809_11
24. Невідома Л. О. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. *Харківський національний університет будівництва та архітектури*. 2017. № 5 (45). С. 680-684.
25. Чайковський Я.І. Банківські інновації: перспективи та загрози електронних банківських послуг. *Світ фінансів*. 2018. № 4. С. 121–136.
26. Новіченко А. В. Щодо визначення сутності поняття "платіжна картка". *Управління розвитком*. 2013. № 19. С. 133-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_19_47
27. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
28. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
29. Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua>.
30. Офіційний Інтернет-сайт представництва VISA в Україні, 2014. URL: <http://visa.com.ua/ua/uk.ua/merchants/acceptingvisa/identifyingcards.sht>

31. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. - Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. - 364 с.
32. Пиріг С.О. Платіжні системи: навч. пос.. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 240 с.
33. Пиріг С. О. Безготівкові розрахунки: показник економічного зростання країни. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 151-158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_1_25
34. Побережнюк І. П. Безготівкові розрахунки в діяльності підприємств України. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2016. № 2. С. 27-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkib_2016_2_22
35. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 14.04.2021 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
36. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів: Положення НБУ від 05.11.2014 р. № 705. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>
37. Про Національний банк України: Закон України від 23.05.2020 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
38. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 03.07.2020 р. № 2346-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2346-14>.
39. Про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури: Положення НБУ від 04.02.2014 р. №43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-14#Text>
40. Руденко З. М. Сучасний стан та перспективи розвитку безготівкових розрахунків в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2017. Вип. 13(1). С. 16-24. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2017_13\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2017_13(1)_4)
41. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності. Навч. Пос.: Центр навчальної і практичної літератури, 2018. 486 с.

42. Сьоміна Н. А. Банківська платіжна картка як знаряддя шахрайських дій: поняття та основні способи. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2016. Вип. 40. С. 149-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2016_40_18

43. Чайковська В. П. Ринок банківських платіжних карток в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 3(4). С. 111-116. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_3\(4\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_3(4)_27)

44. Черномор В. О. Сутність, структура і основні бізнес-процеси в карткових платіжних системах. *Економічний простір*. 2016. № 108. С. 164-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_108_18

45. Циганов С. А. Розвиток інноваційної інфраструктури глобального ринку платіжних послуг. *Фінанси України*. 2016. № 2. С. 99-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2016_2_8